

autor: Aleksandra Gutowska

Kalendarium:

Historia Afryki Północnej:

Ok. 3100 p.n.e. – zjednoczenie Dolnego i Górnego Egiptu przez Menesa I; założenie pierwszej dynastii; Stare Państwo (2700 p.n.e.-2200 p.n.e.), Średnie Państwo (2200 p.n.e.-1780 p.n.e.), Nowe Państwo (1570 p.n.e.-1080 p.n.e.).

332-30 p.n.e. – epoka grecka w historii Egiptu.

30 p.n.e.-395 n.e. – okres rzymski w historii Egiptu.

429 - 477 – państwo germańskich Wandalów w zachodniej części Afryki Północnej (ze stolicą w Kartaginie).

VIII-XI w. - rządy Arabów na Wybrzeżu Morza Śródziemnego (lokalne dynastie: Abdalwadydów, Hafsydów, Merynidów, Mameluków).

1811-1849 r. – rządy Muhammada Alego w Egipcie, gwałtowna modernizacja kraju

1854-1869 r. – budowa Kanału Sueskiego.

1922 r. – Egipt ogłasza niepodległość, którą faktycznie uzyskuje w 1936 roku.

1951 r. – niepodległość odzyskuje Libia (była kolonia włoska – po II wojnie światowej zarządzana w ramach systemu powierniczego Narodów Zjednoczonych).

1956 r. – Kryzys sueski, wojna egipsko-izraelska.

1956 r. – Niepodległość odzyskują Tunezja i Maroko.

Ważne państwa w historii Afryki Subsaharyjskiej:

VI w. p.n.e.-IV w. n.e. – powstanie, rozkwit i upadek ośrodka kultury meroickiej (nazwa od miasta Meroe) ze stolicą w Napata w Nubii (dzisiejszy północny Sudan), w którym rozwinęło się m.in. pismo meroickie.

III/IV-VIII/X w. – powstanie i upadek Państwa Aksum (Etiopia).

VIII-XI w. – rozwój i upadek królestwa Ghany.

XI-XVII w. – państwo Monomotapy w Afryce Południowozachodniej (Zimbabwe).

XIII- XIV w. – rozwój i upadek królestwa Mali oraz Kanem Bornu.

XV/XVI w. – chrystianizacja królestwa Konga.

XIV-I poł. XVI w. – rozwój i upadek królestwa Songhai.

Wielkie odkrycia geograficzne:

XV w. – wyprawy portugalskie, podejmowane z inicjatywy Henryka Żeglarza (zm. 1460), wzdłuż zachodnich brzegów Afryki, docierają do Przylądka Bojador (1434), Przylądka Białego (1441), Przylądka Zielonego (1445), Wyspy Książęcej (1470), ujścia rzeki Kongo (1482).

1488 r. – Portugalczyk Bartolomeo Diaz opływa kraniec Afryki, odkrywa Przylądek Dobrej Nadziei.

1497-98 r. – Portugalczyk Vasco da Gama opływa Afrykę i przez Kanał Mozambicki dociera do Indii.

1840-73 r. – lata działalności misyjnej i badawczej Davida Livingstone'a na południowych i wschodnich obszarach kontynentu.

1862 r. – Speke odkrywa wypływ Nilu z Jeziora Wiktorii.

Kolonizacja i pierwsze osadnictwo:

XVI w. – pierwsze faktorie handlowe na brzegach Afryki zakładają Anglicy, Francuzi i Holendrzy.

1652 r. – pierwsi osadnicy holenderscy pojawiają się na Przylądku Dobrej Nadziei.

1847 r. – utworzenie Liberii (od łac. Liber – wolny) ze stolicą w Monrowii (na cześć prezydenta USA – Jamesa Monroe); od lat dwudziestych XIX wieku na terenach dzisiejszej Liberii powstawały osady Amerykano-Liberyjczyków (wyzwolonych niewolników ze Stanów Zjednoczonych).

1838 r. – przegrana Zulusów w bitwie z Burami nad Blood River; dzięki charyzmatycznemu przywódcy – Czace, Zulusi stworzyli silne państwo w pierwszej połowie XIX wieku.

1885 r. – na kongresie berlińskim mocarstwa kolonialne uzgadniają podział Afryki (zatwierdzenie dotychczasowych zdobyczy, wyznaczenie stref wpływów).

1880-81 r. – pierwsza wojna burska; Burowie (z holenderskiego boer – chłop, osadnicy głównie pochodzenia holenderskiego walczą z Brytyjczykami o strefy wpływów w dzisiejszej RPA).

1884-99 r. – powstanie Mahdiego w Sudanie.

1899-1902 r. – druga wojna burska; zakończyła się postanowieniem o utworzeniu Związku Południowej Afryki (Transwal, Orania, Natal, Kraj Przylądkowy).

1910 r. – Związek Południowej Afryki staje się brytyjskim dominium.

1918 r. – w wyniku przegranej Niemiec w pierwszej wojnie światowej ich kolonie zostają włączone do systemu powierniczego Ligii Narodów. Byłymi posiadłościami niemieckimi administrują: Wielka Brytania – Tanganika, Togo; Belgia – Rwanda, Burundi; Związek Południowej Afryki – Afryka Południowozachodnia (dzisiejsza Namibia).

Dekolonizacja i najnowsza historia Afryki:

1952-60 r. – powstanie Mau-Mau w Kenii, w którym uczestniczyło kilka grup etnicznych (przede wszystkim Kikuju, Meru i Embusi); skierowane było przeciwko białym osadnikom z tzw. White Highlands i zostało krwawo stłumione przez Brytyjczyków.

1956-2005 r. – niestabilna sytuacja polityczna w Sudanie; pierwsza wojna między przedstawicielami Północy i Południa (1956-72); druga wojna będąca kontynuacją pierwszej (1983-2005); od 2003 roku wojna w Darfurze (zachód Sudanu).

1957 r. – Złote Wybrzeże (dzisiejsza Ghana) odzyskuje niepodległość.

1958 r. – referendum, w którym kolonie francuskie miały się opowiedzieć za współpracą z Francją w ramach Wspólnoty Francuskiej (później Unii Francuskiej); mieszkańcy Gwinei opowiadają się za niezależnością i kraj ten uzyskuje niepodległość.

1958-62 r. – wojna w Algierii, zakończona odzyskaniem niepodległości przez ten kraj.

1960 r. – „rok Afryki”, aż 17 krajów odzyskuje niepodległość; głównie kolonie francuskie: Senegal, Mali, Czad, Niger, Burkina Faso (wówczas Górna Wolta), Wybrzeże Kości Słoniowej, Mauretania, Kongo, Gabon, Togo, Benin, Republika Środkowoafrykańska, Kamerun, Somalia (zjednoczenie Somali włoskiego i brytyjskiego), Madagaskar, a także Nigeria – kolonia Wielkiej Brytanii, Demokratyczna Republika Konga – kolonia Belgii.

1962 r. – Związek Południowej Afryki uniezależnia się od Wielkiej Brytanii, powstaje Republika Południowej Afryki.

1961-65 r. – napięta sytuacja w Demokratycznej Republice Konga: 1961 r. – zabójstwo Lumumby; 1962 r. – próba secesji Katangi; 1963 r. – próba secesji Kasai; 1965 r. – przejście władzy przez Josepha Mobutu.

1963 r. – utworzenie Organizacji Jedności Afryki (OJA) w Addis Abebie (Etiopia); od tej pory co roku 25 maja obchodzony jest jako dzień Afryki.

1967-70 r. – wojna domowa w Nigerii, (próba secesji Biafry – wschodnia część kraju)

1975 r. – po rewolucji goździków w Portugalii dochodzi do zmiany rządów w tym kraju i większość kolonii odzyskuje niepodległość (Gwinea Bissau uzyskuje niepodległość w 1974 roku).

1977-78 r. – wojna Somalii z Etiopią o Ogaden, początek rozpadu państwa somalijskiego.

1989-2001 r. – krwawa wojna domowa w Liberii.

Od 1991 r. – niestabilna sytuacja w Somalii: 1991 r. – obalenie Siada Barre; 1993 r. – nieudana interwencja Narodów Zjednoczonych; 2006 r. – Etiopia ogłasza wojnę z Somalią.

1993 r. – powstanie niepodległej Erytrei (ostatnie powstałe państwo na kontynencie afrykańskim).

1994 r. – upadek apartheidu w RPA, pierwsze wolne wybory prezydenckie wygrywa Nelson Mandela.

1994 r. – ludobójstwo w Ruandzie.

2002 r. – w miejsce OJA powstaje Unia Afrykańska, która skupia wszystkie kraje kontynentu (oprócz Maroka)

Kalendarium kulturalne:

Literackie Nagrody Nobla

- 1986 r. – Wole Soyinka (Nigeria)
- 1988 r. – Nagib Mahfuz (Egipt)
- 1991 r. – Nandine Gordimer (RPA)
- 2003 r. – John Maxwell Coetzee (RPA)

Pokojowe Nagrody Nobla

- 1960 r. – Albert John Uthuli (RPA)
- 1984 r. – Desmond Tutu (RPA)
- 1993 r. – Nelson Mandela, Frederick William de Klerk (RPA)
- 2005 r. – Wangari Maathai (Kenia)

Festiwale filmowe:

- 1966 r. – Carthage Film Festival
- 1969 r. – pierwsze FESPACO - Festival Panafricain du Cinéma et de la Télévision de Ouagadougou (wówczas przegląd filmowy)
- 1972 r. – instytucjonalizacja FESPACO (utworzenie biura festiwalu w Wagadugu, wprowadzenie nagrody)
- 1976 r. – Cairo International Film Festival
- 1979 r. – Durban International Film Festival
- 1998 r. – Zanzibar International Film Festival

Ważniejsze nagrody na międzynarodowych festiwalach filmowych:

- 1987 r. – Yeleen (Souleymane Cisse – Mali) – Złota Palma
- 2005 r. – U-Carmen e-Khayelitsha (Mark Dornford-May – RPA) – Złoty Niedźwiedź
- 2006 r. – Tsotsi (Gavin Hood – RPA) – Oskar